

Stanisław Gurgul

Uniwersytet Łódzki

PRAWNE I EKONOMICZNE PRZESŁANKI WYSTĄPIENIA Z WNIOSKIEM O UPADŁOŚĆ

1. Wstęp

Upadłość oznacza niewypłacalność danego podmiotu gospodarczego, a zjawisko to jest permanentną cechą systemu gospodarki wolnorynkowej. Jednak nie jest ono pozostawione swobodnemu działaniu rynku, ale jest sterowane przepisami przez państwo. Rok 2003 był w Polsce pod względem tych regulacji bardzo istotny, ponieważ 1 października zaczęło obowiązywać nowe prawo upadłościowe i naprawcze (DzU 2003 nr 60, poz. 535) zastępujące wprowadzone wraz z kodeksem handlowym sprawdzone prawo upadłościowe i prawo układowe z 1934 r. Przedmiotem niniejszej publikacji nie jest ocena tej kontrowersyjnej regulacji, zawierającej tak dużo błędów, że ich usunięcie trudno będzie załatwić jedną nowelizacją, ale autor na podstawie badań wniosków upadłościowych w obrębie właściwości Sądu Rejonowego w Opolu przeprowadza rozważania pod kątem: kiedy z wnioskiem o upadłość i dlaczego tak późno w świetle starego i nowego prawa upadłościowego.

2. Kiedy z wnioskiem o upadłość – wymogi ustawowe do 31 września 2003 r.

Zgodnie z art. 5 § 1 *Prawa upadłościowego* (Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 października 1934 r. DzU nr 93, poz. 834), przedsiębiorca zobowiązany był **nie później niż w terminie dwóch tygodni od dnia zaprzestania płacenia długów** zgłosić w sądzie wniosek o ogłoszenie upadłości. Ustawodawca pozostawiał uznaniu sądu wykładnię przepisu „zaprzestania płacenia długów”. Niestety sądy z jednej strony miały bardzo duże trudności z prawidłową oceną tej przesłanki, z drugiej strony nie zostały wyposażone w odpowiednie instrumenty dyscyplinujące dłużników do terminowego wystąpienia z wnioskiem o upadłość. Sankcje za ewentualne spóźnione zgłoszenie wniosku o upadłość miały miejsce

dopiero po zakończeniu postępowania upadłościowego. Podstawową sankcją, z której sądy korzystały, było orzeczenie zakazu prowadzenia działalności gospodarczej na własny rachunek i zasiadania w organach podmiotów na okres od 2 do 5 lat (art. 17² cytowanego *Prawa upadłościowego*). Reprezentanci dłużnika odpowiadają również solidarnie za szkody wyrządzone wierzycielom w wyniku spóźnionego zgłaszania wniosków o upadłość¹. Jednak zbyt niska znajomość prawa przez ogół wierzycieli powoduje, że nie jest to żadną przestrożą dla dłużników. Również sankcje karne wynikające z kodeksu spółek handlowych i kodeksu karnego² w świetle przeprowadzonych badań nie stanowiły żadnej przestrogi dla dłużników, wynikiem czego wnioski o upadłość permanentnie były składane z opóźnieniem.

Innym obligatoryjnym warunkiem wystąpienia z wnioskiem o ogłoszenie upadłości był przepis przewidziany w art. 5 § 2 *Prawa upadłościowego* z 1934 r., nakazujący, aby reprezentant dłużnika złożył wniosek o ogłoszenie upadłości w **terminie dwóch tygodni od dnia, w którym majątek nie wystarcza na zaspokojenie długów**. Wykładnia tego przepisu jest bardzo prosta i nie powinna była stwarzać wątpliwości, a jednak zarówno sądy, jak i dłużnicy, również w tym przypadku miały trudności z określeniem właściwego momentu.

3. Parametry oceny momentu wystąpienia z wnioskiem o upadłość – do 31 września 2003 r.

Ustalanie momentu obligującego do wystąpienia z wnioskiem o upadłość na podstawie przesłanki art. 5 § 2, kiedy majątek nie wystarcza na zaspokojenie długów, wydaje się bardzo proste i do tego celu wystarczy policzyć jeden wskaźnik zadłużenia całkowitego:

$$\text{Wsk.}_{\text{zad.}} = \frac{\text{zobowiązania całkowite}}{\text{suma aktywów}}$$

Jeżeli wskaźnik jest większy od 1, to oznacza, że majątek nie wystarcza na zaspokojenie długów. Jest to natychmiast widoczne w bilansie pod pozycją ujemnych kapitałów własnych. Ponieważ bilans był (i jest) obligatoryjnym elementem wniosku o upadłość składanego przez dłużnika³, to stwierdzenie tej przesłanki nie powinno być trudne nawet dla sądu upadłościowego. Trudność polega jednak na tym, że ujemne kapitały własne są już najczęściej potwierdzeniem trwałej tendencji niewypłacalności, której stwierdzenie powinno się odbywać według innych kryteriów.

Na podstawie własnych doświadczeń autor zestawił zbiór wskaźników, według których niewypłacalność jest potwierdzona, a tym samym zaistniała konieczność

¹ Artykuł 17 *Prawa upadłościowego* z 1934 r. oraz art. 299 i 300, oraz 479 i 490 ksh (DzU 2000 nr 94, poz. 1037).

² Artykuł 586 ksh (DzU 2000 nr 94, poz. 1037) oraz 298 kk (DzU 1997 nr 88, poz. 553).

³ Artykuł 9 § 2 pkt 1 *Prawa upadłościowego* z 1934 r.

wystąpienia z wnioskiem o ogłoszenie upadłości stosownie do art. 5 §1 *Prawa upadłościowego* z 1934 r.

Tabela 1. Wskaźniki potwierdzające upadłość

Wyszczególnienie		Potwierdzenie upadłości wg Gurgula
Płynność bieżąca (W_1)	$\frac{\text{majątek obrotowy}}{\text{zobowiązania bieżące}}$	0,8
Płynność szybka (W_2)	$\frac{\text{majątek obrotowy} - \text{zapasy}}{\text{zobowiązania bieżące}}$	0,5
Finansowanie aktywów (W_3)	$\frac{\text{zobowiązania ogółem}}{\text{aktywa ogółem}}$	0,9
Rotacja należności (W_4)	$\frac{\text{należności z tytułu dostaw} \times \text{dni okresu}}{\text{przychody ze sprzedaży}}$	ok. 100 dni
Rotacja zobowiązań (W_5)	$\frac{\text{zobowiązania z tytułu dostaw} \times \text{dni okresu}}{\text{przychody ze sprzedaży}}$	ok. 100 dni i powyżej
Rotacja zapasów (W_6)	$\frac{\text{zapasy} \times \text{dni okresu}}{\text{koszty działalności operacyjnej}}$	zależne od branży
Cykl konwersji gotówki (W_7)	$\frac{\text{wsk. obr. zap.} + \text{wsk. rot.}}{\text{należn.} - \text{wsk. rot. zob.}}$	ujemny

Źródło: opracowanie własne.

Oczywiście do jednoznacznej oceny występowania niewypłacalności konieczna jest jeszcze ogólna ocena zdolności podmiotu do generowania zysków w zakresie m.in. struktur organizacyjnych (determinacja zarządu), pozycji rynkowej i cyklu życia produktu, zdolności do zaciągania nowych zobowiązań (chęci kredytodawców i dostawców).

4. Wyniki badań wniosków o upadłość w województwie opolskim

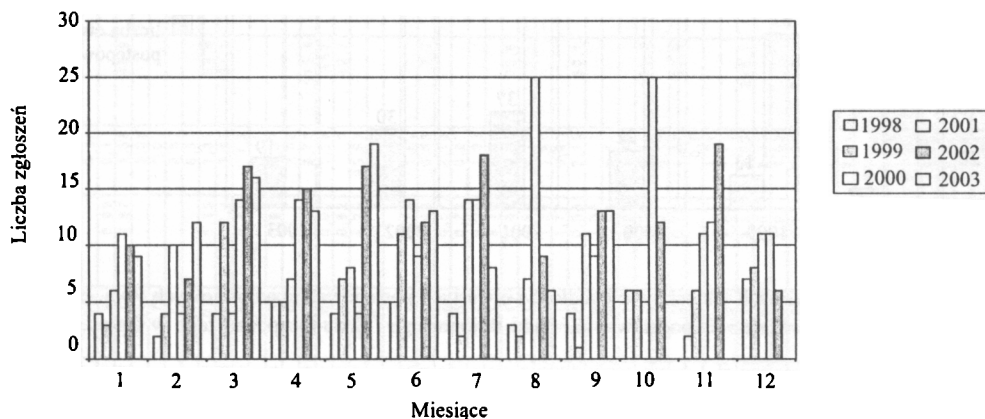
Poddano badaniom wszystkie wnioski o upadłość za lata 1998-2003⁴. Niestety wbrew wymogom prawa większość wniosków była niekompletna i nie zawierała wymaganych informacji finansowych. Tylko nieliczne wnioski spełniały określone wymogi, dlatego brak danych wskaźników oznacza brak danych w aktach sprawy tym samym brak możliwości policzenia.

⁴ Do dnia 31 września 2003 r., tj. do dnia wejścia w życie nowego *Prawa upadłościowego i naprawczego*.

Tabela 2. Liczba wniosków o upadłość w poszczególnych miesiącach w obrębie właściwości Sądu Rejonowego w Opolu

Miesiąc	1998	1999	2000	2001	2002	2003	Suma
Styczeń	4	3	6	11	10	9	43
Luty	2	4	10	4	7	12	39
Marzec	4	12	4	14	17	16	67
Kwiecień	5	5	7	14	15	13	59
Maj	4	7	8	4	17	19	59
Czerwiec	5	11	14	9	12	13	64
Lipiec	4	2	14	14	18	8	60
Sierpień	3	2	7	25	9	6	52
Wrzesień	4	1	11	9	13	13	51
Październik	6	6	5	25	12		54
Listopad	2	6	11	12	19		50
Grudzień	7	8	11	11	6		43
Suma	50	67	108	152	155	109	641

Źródło: opracowanie własne na podstawie akt Sądu Rejonowego i Sądu Gospodarczego w Opolu.

Rys. 1. Zgłoszone wnioski o upadłość z podziałem na miesiące (woj. opolskie)

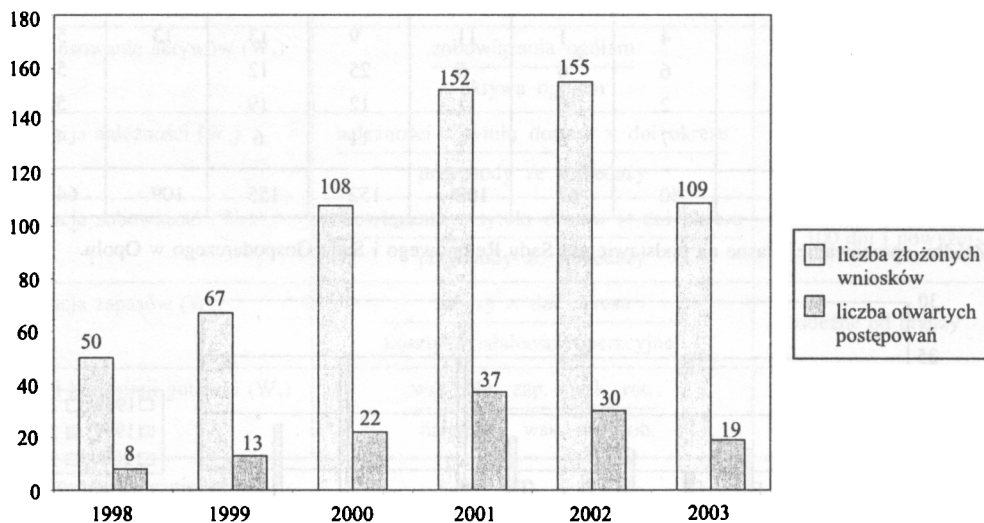
Źródło: opracowanie własne na podstawie akt Sądu Rejonowego i Sądu Gospodarczego w Opolu.

W sumie w okresie od stycznia 1998 r. do końca września 2003 r. złożono 641 wniosków o upadłość. Były to wnioski składane zarówno przez wierzycieli, jak i przez dłużników. Ponieważ zwłaszcza wierzyciele składali wnioski o upadłość jedynie w celu wykorzystania tego jako narzędzia windykacyjnego, to większość tych wniosków nie zakończyła się otwarciem postępowania upadłościowego i została zwrócona lub przekazana do rozpatrzenia łącznego z innymi sprawami. Najczęstszymi przyczynami zwrotu wniosków były brak wniesionej opłaty i braki formalne wniosku.

Tabela 3. Porównanie liczby złożonych wniosków o upadłość z liczbą otwartych postępowań upadłościowych

	1998	1999	2000	2001	2002	2003 (I-IX)	Suma
Liczba złożonych wniosków	50	67	108	152	155	109	641
Liczba otwartych postępowań upadłościowych	8	13	22	37	30	19	129
Udział procentowy	16%	19%	20%	24%	19%	17%	20%

Źródło: opracowanie własne na podstawie akt Sądu Rejonowego i Sądu Gospodarczego w Opolu.

Rys. 2. Liczba zgłoszonych wniosków o upadłość i otwartych postępowań upadłościowych (woj. opolskie)
Źródło: opracowanie własne na podstawie akt Sądu Rejonowego i Sądu Gospodarczego w Opolu.

Badanie zakończono na wrześniu 2003 r. ponieważ od 1 października zaczęło obowiązywać nowe *Prawo upadłościowe i naprawcze*, które w sposób całkowicie odmienny zdefiniowało procedury upadłościowe i układowe, w związku z czym ostatnie trzy miesiące roku 2003 nie są w żaden sposób miarodajne, gdyż zarówno sądy upadłościowe, dłużnicy jak i wierzyciele nie potrafili jeszcze skutecznie stosować tego prawa, tym bardziej, że wiele jego zapisów uniemożliwiało jego stosowanie.

W sumie w badanym okresie otwarto 129 postępowań upadłościowych i należałoby oczekiwać, że przynajmniej w tych przypadkach można było przeprowadzić pełną analizę ekonomiczną na podstawie sprawozdania finansowego. Niestety sądy często zadawały się np. spisem wierzycieli i informacją o spłatach wierzycieli w ostatnich sześciu miesiącach przed złożeniem wniosku, a nie egzekwowały obowiązku załączenia pełnego sprawozdania finansowego na podstawie art. 9 § 2 pkt 1 *Prawa*

Tabela 4. Zestawienie wyników poszczególnych podmiotów
Podmioty handlowo-usługowe

Lp.	Oznaczenie podmiotu	W1		W2		W3		W4		W5		W6		W7	
		POPRZEDNI	BIEZĄCY	POPRZEDNI	BIEZĄCY	POPRZEDNI	BIEZĄCY	POPRZEDNI	BIEZĄCY	POPRZEDNI	BIEZĄCY	POPRZEDNI	BIEZĄCY	POPRZEDNI	BIEZĄCY
1.	U 26/98	0,99	0,92	0,99	0,88	0,88	0,88	31653	168036	168036	9106,4	168036	9106,4	-127276,6	
2.	U 35/98	0,77	0,3	0,3	0,68	0,68	0,68	68,9	68,9	68,9	0	68,9	0	-31,02	
3.	U 54/98	0,9	0,89	0,89	0,99	0,99	0,99	54,8	54,8	54,8	0	54,8	0	-27,69	
4.	U 18/99	1,1	0,78	1,1	0,87	0,87	1,38	48,6	13,6	1445,67	8,2	1445,67	8,2	-1423,85	
5.	U 8/99	0,4	0,38	0,38	1,07	1,07	0,87	6,9	6,9	85,54	5,4	85,54	5,4	-73,21	
6.	U 4/99	0,91	1,9	1,9	0,99	0,99	1,38	172,2	172,2	250,56	0,1	250,56	0,1	-78,27	
7.	U 27/99	0,15	0,78	0,8	0,78	0,78	0,8	34,1	34,1	207,66	0,6	207,66	0,6	-98,2	
8.	U 61/99	0,78	0,8	0,78	0,8	0,8	2,4	215,8	215,8	488,13	41,9	488,13	41,9	-210,44	
9.	U 47/99	0,33	0,33	0,33	0,33	0,33	0,33	0	0	0	0	0	0	-239,06	
10.	U 46/99	0,63	0,59	0,25	0,46	0,86	1,2	0	0	706,93	15,7	706,93	15,7	-239,06	
11.	U 43/99	0,63	0,59	0,25	0,46	0,86	1,2	0	0	0	0	0	0	-239,06	
12.	U 40/99	1,07	0,69	0,83	0,65	0,88	1,37	452,1	452,1	150,25	43,9	150,25	43,9	-259,4	
13.	U 36/99	1,07	0,69	0,83	0,65	0,88	1,37	452,1	452,1	150,25	43,9	150,25	43,9	-259,4	
14.	U 3/99	0,33	0,33	0,33	0,33	0,33	0,33	0	0	0	0	0	0	-107,05	
15.	U 20/99	0,39	0,31	0,28	0,31	0,28	0,31	115,4	43,2	418,6	0	418,6	0	-107,05	
16.	U 24/99	0,34	0,06	0,32	0,04	0,92	1,29	157	9,5	488,5	9,2	488,5	9,2	-263,88	
17.	U 10/99	0,64	0,26	0,56	0,23	0,62	1	42,7	28,5	133,85	6,1	133,85	6,1	-101,09	
18.	U 66/99	0,07	0,001	0,07	0,001	6,29	35,57	0	0	0	0	0	0	-27	
19.	U 22/99	0,2	0,2	0,2	0,2	0	0	0	0	0	0	0	0	-126,1	
20.	U 64/99	0,49	0,08	0,08	0,08	0	0	0	0	0	0	0	0	-1070,8	
21.	U 50/99	0,63	0,35	0,24	0,24	0,78	1,59	177,7	177,7	762,4	51,3	762,4	51,3	-533,3	
22.	U 28/99	0,14	0,10	0,03	0,01	0,48	0,53	7,7	198,0	1608,6	29,5	3847,5	29,5	-1571,4	
23.	U 5/99	1,71	0,24	1,54	0,24	0,57	2,12	46,5	18,8	202,2	0	202,2	0	-155,6	
24.	U 56/99	1,41	1,21	0,57	0,59	0,23	0,23	106,1	106,1	269,8	37,6	269,8	37,6	-126,1	
25.	U 107/00	0,63	0,98	0,4	0,16	0,98	1,03	0	0	0	0	0	0	-126,1	
26.	U 87/00	0,12	0,11	0,12	0,11	8,15	9,06	93,6	147,2	778	1,4	778	1,4	-683	
27.	U 35/00	0,18	0,16	0,17	0,16	0,63	0,65	0	0	0	0	0	0	-1070,8	
28.	U 45/00	0,94	0,12	0,58	0,12	0,96	8,15	412,8	412,8	3593,8	0	3593,8	0	-3181	
29.	U 63/00	0,26	0,16	0,18	0,12	1,24	1,48	44,4	86,6	176,6	22	176,6	22	-110,2	
30.	U 84/00	0,39	0,11	0,34	0,11	1,77	6,85	50,1	44,4	409,2	178,6	409,2	178,6	-89,4	
31.	U 17/00	1	0,42	0,62	0,27	0,95	2,15	50,1	14,1	1102,2	42	1102,2	42	-1016,2	
32.	U 90/00	1,21	1,2	0,48	0,56	1,03	1	0	0	0	0	0	0	-89,4	
33.	U 90/00	0,22	0,08	0,08	0,04	3,88	9,54	44	44	217,8	7,8	217,8	7,8	-189,4	
34.	U 42/00	0,13	0,19	0,1	0,11	0,92	1,46	20,6	20,6	678	13,4	678	13,4	-299,2	
35.	U 12/00	0,36	0,32	0,3	0,32	0,39	0,45	105,7	177,6	418,3	2,1	418,3	2,1	-498,3	
36.	U 31/00	198,19	5,12	101,95	1,35	0,01	0,19	486,7	108,7	46835,7	410,8	46835,7	410,8	46349	
37.	U 23/00	0,91	0,62	0,84	0,58	0,79	1,37	50,3	73,5	201,5	7,8	201,5	7,8	-122,2	
38.	U 95/00	3,15	3,09	3,09	0,7	0,7	0,7	114,6	151,4	151,4	2,3	151,4	2,3	-34,5	
39.	U 70/00	0,2	0,2	0,2	0,2	1,71	1,71	0	0	0	0	0	0	-34,5	
40.	U 86/00	0,08	0,34	0,08	0,34	1,04	2,12	0	0	0	0	0	0	-34,5	
41.	U 49/00	0,13	0,19	0,13	0,19	3,34	3,03	3,1	2399,3	33,8	0	33,8	0	-2014,2	
42.	U 68/00	0,09	0,04	0,09	0,04	1,07	2,23	295,1	3,1	2399,3	0	2399,3	0	-30,7	
43.	U 89/00	1,68	0,55	0,28	0,29	1,04	1,53	120	120	878,8	103,8	878,8	103,8	-655	
44.	U 88/00	0,9	0,3	0,4	0,22	0,57	3,24	316,6	6,7	2297,1	370,5	2297,1	370,5	-1610	
45.	U 25/00	0,57	0,63	1,19	0,16	1,56	1,56	0	0	40,8	17,5	40,8	17,5	-16,6	
46.	U 96/00	1,34	0,97	1,34	0,97	4,59	6,98	0	0	29,5	0	29,5	0	-29,5	
47.	U 70/00	0,18	0,12	0,18	0,12	4,59	6,98	0	0	0	0	0	0	-29,5	
48.	U 97/00	0,04	1,47	0,04	1,47	0,97	4,45	0	0	4,5	0,4	4,5	0,4	-4	
49.	U 10/00	0,91	0,14	0,02	0,02	0,29	0,29	0	0	394,4	73	394,4	73	-641,9	
50.	U 63/01	0,51	0,42	0,39	0,35	1,29	1,58	386,6	134,8	1101,5	27,2	1101,5	27,2	-232,4	
51.	U 14/01	0,37	0,31	0,26	0,18	1,59	1,79	7,1	100,7	405,3	36,6	405,3	36,6	-361,6	
52.	U 139/01	1,2	1,05	1,19	1,05	2,25	3,62	347,9	225,3	1065,2	2	1065,2	2	-1101,8	
53.	U 113/01	0,65	0,59	0,65	0,59	0,97	1,52	20,8	20,8	20,8	0	20,8	0	-20,8	
54.	U 107/01	1,8	1,8	1,8	1,8	0,79	0,79	2515,8	2515,8	2882,8	0	2882,8	0	-367	
55.	U 105/01	0,98	0,38	0,6	0,2	0,89	1,38	84,3	84,3	439,2	59,2	439,2	59,2	-295,7	

56.	U 99/01	1.36	0.08	1.31	0.08	10.09	513.3	1869.2	50117.8	183115.4	43.4	0	-49561.1	-181246.2
57.	U 77/01	1.02	0.72	0.54	0.39	0.96	1.09	80.5	130.1	206.4	244.2	74.9	7.8	-88.6
58.	U 73/01	0.21	0.13	0.18	0.13	3.63	5.3	37.5	106.5	250.5	61	61	-164.1	-10277.3
59.	U 59/01	0.67	0.67	0.45	0.45	1.05	1.05	106.5	28	114.2	81.9	7.8	-74.9	-83
60.	U 57/01	0.71	0.64	0.61	0.51	0.68	0.75	32.9	11.2	33.2	33.2	1.2	1.2	-20.7
61.	U 39/01	1.71	0.43	1.6	0.39	0.43	1.56	28	114.2	33.2	33.2	1.2	1.2	-20.7
62.	U 2/01	0.84	1.11	0.78	0.72	1.11	0.8	11.2	114.2	33.2	33.2	1.2	1.2	-20.7
63.	U 21/01	0.09	0.16	0.09	0.16	3.24	2.83	1.77	1.77	1.77	1.77	1.77	1.77	1.77
64.	U 29/01	1.79	1.79	1.79	1.77	1.77	1.77	1.77	1.77	1.77	1.77	1.77	1.77	1.77
65.	U 40/01	0.32	0.15	0.17	0.14	2.34	6.53	1.77	1.77	1.77	1.77	1.77	1.77	1.77
66.	U 52/01	0.38	0.32	0.32	0.19	2.58	3.1	1.77	1.77	1.77	1.77	1.77	1.77	1.77
67.	U 68/01	0.48	0.43	0.43	0.41	2.02	2.06	1.77	1.77	1.77	1.77	1.77	1.77	1.77
68.	U 81/01	0.32	0.24	0.08	0.06	0.79	1.12	1.77	1.77	1.77	1.77	1.77	1.77	1.77
69.	U 93/01	0.39	0.3	0.3	0.25	1.83	2.63	1.77	1.77	1.77	1.77	1.77	1.77	1.77
70.	U 97/01	0.17	0.25	0.16	0.22	2.33	3.15	1.77	1.77	1.77	1.77	1.77	1.77	1.77
71.	U 109/01	0.47	0.38	0.47	0.38	2.33	1.69	1.77	1.77	1.77	1.77	1.77	1.77	1.77
72.	U 111/01	0.38	0.48	0.38	0.48	1.37	0.73	1.77	1.77	1.77	1.77	1.77	1.77	1.77
73.	U 116/01	0.48	0.48	0.48	0.42	0.73	0.73	1.77	1.77	1.77	1.77	1.77	1.77	1.77
74.	U 16/01	0.74	0.64	0.61	0.49	0.81	0.82	108.8	145.1	321.8	75.8	62.3	-19.1	-150.7
75.	U 4/01	1.09	0.63	0.55	0.39	0.9	1.54	108.8	145.1	321.8	75.8	62.3	-19.1	-150.7
76.	U 1/01	0.49	0.01	0.49	0.01	1.04	3.26	104.5	216.4	363.2	8.6	21746.3	-418.2	18371.3
77.	U 4/02	0.12	0.13	0.09	0.12	1.23	1.31	20.3	257.5	447.1	3632.4	0	0	-466.3
78.	U 57/02	0.21	0.17	0.21	0.17	4.35	5.88	16.1	83.3	142.1	549.6	0	0	-125.9
79.	U 48/02	0.4	0.24	0.4	0.24	0.99	1.2	29.4	30.3	99.7	148.9	0	0	-70.3
80.	U 36/02	0.76	0.58	0.66	0.52	1.45	1.64	98.3	147.9	479.2	657.7	11.2	13	-369.7
81.	U 34/02	0.54	0.36	0.41	0.22	1.71	2.57	43.2	55	182.5	344.1	17.1	36	-496.8
82.	U 31/02	0.5	0.27	0.33	0.19	0.86	0.89	70.1	520.7	214.5	2790.4	36.2	101	-108.2
83.	U 30/02	0.91	0.85	0.91	0.85	1.09	1.17	0	121.3	143.7	561.8	0	0	-121.3
84.	U 8/02	0.41	0.37	0.41	0.37	1.67	1.67	229.5	83.3	83.3	83.3	0	0	-332.3
85.	U 19/02	0.41	0.33	0.41	0.33	0	0	83.3	83.3	83.3	83.3	0	0	83.3
86.	U 46/02	0.01	0	0.01	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
87.	U 5/02	0.34	0.34	0.34	0.34	0	0	19.5	19.5	19.5	19.5	0	0	19.5
88.	U 116/02	0.15	0.1	0.11	0.08	2.64	3.06	121	1574.1	1574.1	1574.1	9.8	9.8	36.5
89.	U 18/02	0.34	0.3	0.19	0.19	3.7	4.02	67.1	82.2	544.6	586.2	35.3	35	-442.2
90.	U 3/02	0.67	0.46	0.61	0.42	0	0	51.9	59.3	0	0	4.1	4.4	63.7
91.	U 58/02	0.39	0.39	0.39	0.39	0	0	0	0	0	0	0	0	0
92.	U 135/02	1.17	0.58	0.55	0.77	0.8	1.64	41.2	46.2	108.8	190.5	63.1	49.3	-4.5
93.	U 155/02	0.97	0.86	0.79	0.86	0.89	1.09	116.1	858.4	153.5	1327.3	25.4	0	-468.9
94.	U 44/02	1.01	1.08	1.01	1.08	0.5	0.36	0	861.2	861.2	861.2	141.3	141.3	-3463.2
95.	U 49/02	0.65	0.45	0.37	0.24	0.81	0.98	1.8	634	1938.9	1938.9	0	0	-1304.9
96.	U 97/02	0.68	0.68	0.68	0.68	1.8	1.8	634	634	634	634	0	0	-1304.9
97.	U 86/02	0.3	0.28	0.3	0.2	0.75	1.22	10.3	17.2	44.7	106.9	0	7.7	-34.4
98.	U 111/02	0.09	0.04	0.07	0.04	1.35	1.83	353.9	16.3	5614.7	1574.3	37.3	5.4	-5223.5
99.	U 146/02	0.05	0.04	0.05	0.04	4.14	4.14	1015.1	2299.8	34755.7	68691.3	259.3	1712.5	-33481.3
100.	U 170/02	0.16	0.16	0.13	0.14	1.99	2.04	10.3	17.2	44.7	106.9	0	7.7	-34.4
101.	U 120/02	0.93	0.54	0.33	0.14	1.06	1.83	49.8	16.4	193.6	122.4	106.9	42	-6.9
102.	U 7/03	0.54	0.49	0.39	0.3	0.89	0.95	176.1	103.8	479.3	364.5	62.2	58.8	-241
103.	U 24/03	2.56	2.37	2.06	0.77	1.07	1.19	26.2	979.8	2144.6	3762.6	947.3	1203.9	-1171.1
104.	U 64/03	0.39	0.35	0.18	0.16	2.14	2.37	11.4	22.4	69	155.6	14.4	27.5	-43.2
105.	U 24/03	0.39	0.35	0.18	0.16	2.14	2.37	11.4	22.4	69	155.6	14.4	27.5	-43.2
106.	U 2/03	0.49	0.28	0.43	0.22	1.37	2.04	26.6	959.9	4581.1	4581.1	26.6	26.6	-3594.6
107.	U 51/03	0.46	1.2	0.39	1.15	2.18	1.01	67.5	12.4	132.1	14.6	14	5.2	-150.6
108.	U 65/03	0.4	0.39	0.36	0.36	1.21	1.45	75.4	75.4	212.8	212.8	4.9	4.9	-132.6
109.	U 6/03	0.39	0.16	0.3	0.12	1.06	0.75	52.6	0.1	369.1	318.2	21.6	14.1	-294.9
110.	U 26/03	4.75	0.21	4.68	0.2	1.03	1.82	121	121	737.9	737.9	6	6	-610.9

Podmioty produkcyjne

Lp.	Oznaczenie podmiotu	W1		W2		W3		W4		W5		W6		W7	
		POPZEDNI	BIEZACY	POPZEDNI	BIEZACY	POPZEDNI	BIEZACY	POPZEDNI	BIEZACY	POPZEDNI	BIEZACY	POPZEDNI	BIEZACY	POPZEDNI	BIEZACY
111.	U 33/98		1,18		0,6		0,75								
112.	U 36/98		0,16		0,09		0,6								
113.	U 16/98		0,47		0,47		1,2								
114.	U 67/99	0,01	0,01	0,01	0,01	0	1,22	1,33	384			78936		0,7	-78551,32
115.	U 30/99	0,3	0,19	0,08	0,09	1,19	1,58	8,9	5,1	117,1	59,55	27	5,2	-81,2	-49,28
116.	U 1/99	0,85	0,33	0,79	0,33	0,84	2,34		14,6		46,58		0		-31,98
117.	U 48/99	0,9	1	0,08	0,08	1,13	1,02		16,1		343,08		282,2		-44,79
118.	U 37/99	0,02	0,03	0,02	0,03	4,31	5,19								
119.	U 55/99	0,44	0,31	0,14	0,11	1,68	2,12								
120.	U 53/99	0,04	0,04	0,04	0,04	1,72	1,7								
121.	U 9/99	0,21	0,15	0,08	0,15	1,86	2,28	16,7	205,5	252	1463,2	32,6	0	-202,7	-1257,7
122.	U 26/00	0,2	0,2		0,2		2,14								
123.	U 44/00	0,41	2,54	0,13	1,07	1,06	0,32		26,3		488,3		67,8		-394,2
124.	U 15/00	0,87	0,5	0,42	0,37	0,52	0,69	38,8	77	156,8	349,8	54,2	29	-63,9	-243,9
125.	U 14/00	0,19	0,06	0,19	0,06	1,66	3,05	30,9	39,5	168,8	648,4	0	0	-138	-608,9
126.	U 108/00		0,57		0,51		1,18								
127.	U 62/00	0,05	0,04	0,02	0,02	3,01	3,24	29,5	20,2	1616,8	1319	23,6	18,3	-1563,8	-1280,6
128.	U 71/00	0,91	0,83	0,43	0,35	0,85	0,99	65,1	93,1	189,2	318,1	69,6	103,1	-54,6	-121,9
129.	U 43/00	1,21	1,14	1,21	1,14	1,14	1,21		874,8		1341,1		0,1		-466,2
130.	U 21/00	0,74	0,36	0,31	0,27	0,79	1,49	34,2	73	159,5	280,1	62,4	19,7	-62,8	-187,5
131.	U 16/00	0,39	0,14	0,23	0,07	1,25	2,37	51,1	252,7	232,5	3638,5	30,9	48,2	-150,6	-337,6
132.	U 46/00	0,35	0,19	0,22	0,15	0,31	0,4	114,2	622,2	617,3	5922,1	64,4	37,9	-438,7	-528,2
133.	U 61/00		0,3		0,3		1,5								
134.	U 75/00	0,98	0,51	0,5	0,26										
135.	U 69/01	1,12	0,48	0,18	0,02	1,02	1,46	20	4,2	370	552,1	117,8	119,7	-232,1	-428,2
136.	U 131/01	0,47	0,29	0,24	0,09	1,39	1,98	93,9	40,5	482,8	493,6	107,4	85,9	-281,5	-367,1
137.	U 149/01	0,32	0,25	0,05	0,04	1,2	1,64	14	14,4	281,2	396,9	68,9	71,4	-198,4	-311,1
138.	U 147/01	0,61	1,07	0,25	0,64	0,73	0,74	41,9	88,8	203,5	223,8	49	60	-112,6	-75
139.	U 126/01	0,83	0,36	0,3	0,13	0,55	1	313,2	71,2	1131,8	863,1	452,6	67,8	-366	-724,2
140.	U 121/01	0,6	0,57	0,43	0,47	1,1	1,11	63,8	137	176,7	338,3	27,4	26,7	-85,4	-174,6
141.	U 123/01	0,83	0,5	0,4	0,23	0,54	0,83	66,4	59,4	239,9	398,4	80,1	67,9	-93,4	-271,1
142.	U 41/01	0,91	0,73	0,64	0,51	0,58	0,85								
143.	U 46/01		0,71		0,58		1,24								
144.	U 56/01	0,18	0,04	0,11	0,04	1,85	3,82								
145.	U 7/02	0,81	0,84	0,81	0,84	0,96	1,02								
146.	U 45/02		0,31		0,24		1,12		272,1		1163,6		55,3		-836,2
147.	U 69/02					1,36	1,43		54		2933,9		17,9		-2862
148.	U 67/02	0,37	0,22	0,37	0,22	0,88	1,02								
149.	U 32/02	0,51	0,44	0,26	0,24	0,98	1,11	86,3	177,3	381	825,6	72,9	119,7	-221,8	-528,6
150.	U 145/02	0,41	0,56	0,32	0,41	0,63	0,71	44,3	89,3	196,4	637,8	17,3	30,5	-134,8	-517,9
151.	U 22/02	0,83	0,79	0,41	0,37	1,1	1,13								
152.	U 117/02	0,59	0,37	0,28	0,27	0,88	1,03	63,9	34,1	244,7	160,5	69,6	13,7	-111,3	-112,7
153.	U 49/03	0,49	0,48	0,14	0,17	0,96	1,09	43,9	21,3	421,9	174,69	138,6	46,4	-239,4	-107,04
154.	U 31/03	0,38	0,18	0,12	0,09	1,44	2,05	158,1	9,6	1848,8	153	237,2	4,9	-1463,4	-138,5

Podsumowanie zbiorcze podmiotów handlowo-usługowych

	W1		W2		W3		W4		W5		W6		W7	
	POPRZEDNI	BIEZĄCY	POPRZEDNI	BIEZĄCY	POPRZEDNI	BIEZĄCY	POPRZEDNI	BIEZĄCY	POPRZEDNI	BIEZĄCY	POPRZEDNI	BIEZĄCY	POPRZEDNI	BIEZĄCY
Srednia	2,93	0,58	1,63	0,43	1,62	2,42	123,05	659,01	2534,97	6814,94	1145,53	468,95	-1271,57	-5687,09
Maksymalna	198,19	5,12	101,95	3,09	10,06	35,57	1015,1	31653	50117,8	183115,4	46835,7	21746,3	46349	18371,3
Minimalna	0,01	0	0,01	0	0	0	0	0	0	-143,7	0	0	-49561,1	-181246,2
Mediana	0,5	0,36	0,34	0,25	1,04	1,47	51,1	82,75	214,5	318,2	14	7,8	-125,9	-155,6
Odch.stand.	21,07	0,70	10,83	0,51	1,61	3,86	183,25	3657,52	9019,58	29349,83	7051,81	2657,29	11509,71	26492,6

Podsumowanie zbiorcze podmiotów produkcyjnych

	W1		W2		W3		W4		W5		W6		W7	
	POPRZEDNI	BIEZĄCY	POPRZEDNI	BIEZĄCY	POPRZEDNI	BIEZĄCY	POPRZEDNI	BIEZĄCY	POPRZEDNI	BIEZĄCY	POPRZEDNI	BIEZĄCY	POPRZEDNI	BIEZĄCY
Srednia	0,55	0,48	0,29	0,29	1,22	1,51	66,62	134,9	451,84	3731,04	85,88	50	-299,35	-3546,15
Maksymalna	1,21	2,54	1,21	1,14	4,31	5,19	313,2	874,8	1848,8	78936	452,6	282,2	-54,6	-31,98
Minimalna	0,01	0,01	0,01	0	0,31	0,32	8,9	4,2	117,1	46,58	0	0	-1563,8	-78551,32
Mediana	0,49	0,36	0,24	0,23	1,1	1,2	44,3	65,3	244,7	490,95	64,4	34,2	-150,6	-380,65
Odch.stand.	0,32	0,44	0,25	0,27	0,73	0,93	65,35	195,91	470,72	14527,18	96,30	57,18	404,8	14481,08

Podsumowanie zbiorcze dla wszystkich podmiotów

	W1		W2		W3		W4		W5		W6		W7	
	POPRZEDNI	BIEZĄCY	POPRZEDNI	BIEZĄCY	POPRZEDNI	BIEZĄCY	POPRZEDNI	BIEZĄCY	POPRZEDNI	BIEZĄCY	POPRZEDNI	BIEZĄCY	POPRZEDNI	BIEZĄCY
Srednia	2,25	0,55	1,25	0,39	1,50	2,16	104,24	515,13	1851,44	5976,59	797,83	357,23	-952,56	-5105,08
Maksymalna	198,19	5,12	101,95	3,09	10,06	35,57	1015,1	31653	50117,8	183115,4	46835,7	21746,3	46349	18371,3
Minimalna	0,01	0	0,01	0	0	0	0	0	0	-143,7	0	0	-49561,1	-181246,2
Mediana	0,50	0,36	0,315	0,24	1,04	1,38	50,3	76,2	236,2	364,5	30,2	14,1	-144,3	-232,4
Odch.stand.	17,82	0,64	9,17	0,46	1,43	3,33	156,58	3125,7758	7462,46	26201,04	5801,86	2283,285	9448,16	23853,22

upadłościowego z 1934 r. Brak sprawozdania finansowego lub jego niekompletność (brak bilansu lub rachunku zysków i strat) spowodował, że nie w każdym przypadku można było policzyć wszystkie wskaźniki. Kolejnym stwierdzonym uchybieniem było załączanie danych finansowych na dany dzień przed złożeniem wniosku o upadłość bez podawania okresu poprzedniego. Dlatego nie we wszystkich przypadkach była możliwa analiza porównawcza kondycji finansowej na rok przed złożeniem wniosku o upadłość.

5. Ocena wyników

Na podstawie uzyskanych wyników można stwierdzić, że kondycja przedsiębiorstw kwalifikujących się do postępowania upadłościowego na przestrzeni lat systematycznie się pogarszała. Dla lepszego zobrazowania wyników dokonano podziału badanych podmiotów – pod kątem ich charakteru – na handlowo usługowe i produkcyjne. Uzyskane wyniki pozwalają stwierdzić, że na tle wszystkich podmiotów przedsiębiorstwa produkcyjne cechowały się gorszymi parametrami ekonomicznymi.

Wskaźnik bieżącej płynności (W_1). Średni wskaźnik na rok przed upadłością wyniósł dla wszystkich podmiotów 2,25. Jednak jego wynik jest absolutnie wyjątkowy przez jeden podmiot, którego wskaźnik wyniósł 198,19. Jest to firma z branży usług budowlanych, która wykazała bardzo duży majątek obrotowy (zapasy, należności, gotówka), prawdopodobnie powstały z wniesienia przedsiębiorstwa prywatnego do spółki z ograniczoną odpowiedzialnością. Jest to obecnie jedna z najbardziej spektakularnych upadłości województwa opolskiego, w którą zamieszani są lokalni politycy. Gdyby ten podmiot pominąć, to wskaźnik bieżącej płynności wyniósłby na rok przed upadłością 0,63, a w okresie bezpośrednio przed upadłością⁵ 0,53. Mediana dla wszystkich podmiotów wyniosła dla tego wskaźnika 0,5 na rok przed upadłością i 0,36 na dzień złożenia wniosków o upadłość.

Wskaźnik bieżącej płynności jest decydującym wyznacznikiem kondycji finansowej przedsiębiorstw. Uzyskane wyniki pozwalają stwierdzić, że już na rok przed upadłością kondycja przedsiębiorstw była bardzo zła i niepotrzebnie tak długo zwlekano z wystąpieniem z wnioskiem o upadłość. Wyniki ukazują, że połowa przedsiębiorstw na rok przed upadłością miała gorszy wskaźnik niż 0,5, a bezpośrednio przed upadłością połowa przedsiębiorstw miała gorszy wskaźnik niż 0,36. Są to wyniki uniemożliwiające kontynuowanie działalności gospodarczej. Jest to szczególnie istotne w obliczu nowego *Prawa upadłościowego i naprawczego*⁶, które foruje upadłość z możliwością zawarcia układu (art. 267 i inne). Jest to, w ocenie autora, bardzo nieudana konstrukcja, a przedstawione wyniki potwierdzają, że przy utrzymaniu się wciąż takiego stanu przedsiębiorstw niemożliwa do zastosowania.

⁵ Badano okresy wykazane we wnioskach o upadłość (na dzień złożenia wniosku i poprzedni). Poprzedni okres dotyczył zawsze całego roku, ale bieżący mógł wynosić kilka miesięcy w zależności w którym miesiącu roku złożono wniosek.

⁶ *Prawo upadłościowe i naprawcze* (DzU 2003 nr 60, poz. 535).

Wskaźnik płynności szybkiej (W_2). Jest potwierdzeniem tendencji stwierdzonych wskaźnikami bieżącej płynności. Wspólnie są miarodajnym narzędziem oceny płynności firmy. Badana grupa uzyskała średni wskaźnik 1,25 na rok przed złożeniem wniosku o upadłość i 0,39 na dzień złożenia wniosku. Również w tym przypadku należałoby odrzucić wartość maksymalną notowaną u tego samego podmiotu co przy wskaźniku bieżącej płynności. Bez tego podmiotu średnie wskaźniki płynności szybkiej wynoszą odpowiednio 0,42 i 0,39. Połowa przedsiębiorstw ma wskaźnik płynności szybkiej gorszy niż 0,24. Wyniki zastraszające, potwierdzające brak zdolności do kontynuowania działalności.

Wskaźnik pokrycia zobowiązań (W_3). Oznacza, jaki procent majątku przedsiębiorstwa jest finansowany kapitałami obcymi. W badanej grupie uzyskano średni wskaźnik 150% na rok przed upadłością i 216% na dzień złożenia wniosku. Mediana na rok przed złożeniem wniosku o upadłość wynosiła 104%, co oznacza, że już na rok przed złożeniem wniosku o upadłość połowa przedsiębiorstw miała ujemne kapitały własne i stosownie do obowiązującego prawa upadłościowego miała obowiązek w ciągu dwóch tygodni wystąpić z wnioskiem o ogłoszenie upadłości⁷.

Rotacja należności (W_4). Wskaźnik rotacji należności mówi o efektywności gospodarowania majątkiem. Często brak odpowiedniej polityki zarządzania należnościami jest przyczyną trudności z płynnością i upadłości przedsiębiorstw. W badanej grupie uzyskano średni wskaźnik rotacji należności na rok przed upadłością 104 dni i na dzień złożenia wniosku 513 dni. Wynik średni jest zniekształcony przez kilka podmiotów skrajnie odbiegających od reszty. Mediana w wysokości odpowiednio 50,3 i 76,2 wskazuje, że połowa przedsiębiorstw posiadała stosunkowo niezłe wskaźniki rotacji należności zarówno na rok przed upadłością, jak i na dzień złożenia wniosku, co może dowodzić, że przedsiębiorstwa stosunkowo dobrze radzą sobie ze swoimi dłużnikami i nie jest to wiodący determinant upadłości.

Rotacja zobowiązań (W_5). Wskaźnik rotacji jest kolejnym miernikiem efektywności zarządzania, tym razem długiem. Daje informacje o polityce regulowania długu w przedsiębiorstwie, ale na jego podstawie można również wnioskować o postrzeganiu podmiotu na rynku i jego zdolności do zaciągania nowych zobowiązań. W badanej grupie uzyskano średni wynik 1851 dni na rok przed upadłością oraz 5976 dni na dzień przed złożeniem wniosku. Pomijając wartości skrajne, uzyskane wyniki mediany, odpowiednio 236 i 364 dni, wskazują, że znaczna część przedsiębiorstw ma nieakceptowalne wskaźniki rotacji zobowiązań. Połowa przedsiębiorstw badanej grupy miała na rok przed wystąpieniem z wnioskiem o upadłość rotację zobowiązań powyżej 236 dni i, zdaniem autora, nie była w stanie obsługiwać swoich zobowiązań i tym samym kwalifikowała się już wtedy do złożenia wniosku o upadłość⁸.

⁷ Artykuł 5 §2 *Prawa upadłościowego* z 1934 r.

⁸ Artykuł 5 §1 *Prawa upadłościowego* z 1934 r.

Uzyskane wyniki sugerują, że zarządzanie długiem może być istotnym, jeżeli nie decydującym czynnikiem wywołującym upadłość. Nieregulowanie swoich zobowiązań w terminie oznacza dla podmiotu ponoszenie dodatkowych kosztów (odsetki karne, kary, koszty windykacji), które nie stanowią kosztów uzyskania przychodu, tym samym przedsiębiorstwo może generować nawet dodatni wynik finansowy, ale ma kłopoty z płynnością z uwagi na przymusowy odpływ środków pozabilansowych.

Rotacja zapasów (W_6). Kolejny wskaźnik efektywności gospodarowania majątkiem. Uzyskano bardzo interesujące wyniki. Średni wskaźnik rotacji zapasów na rok przed upadłością wyniósł 797 dni, a na dzień złożenia wniosku 357 dni. Już wartość średnia, chociaż bardzo wysoka, to jednak uległa poprawie wraz z dalszym pogorszeniem wyników przedsiębiorstw. Interesujące wyniki obrazuje wartość środkowa odpowiednio 30,2 oraz 14,1, co oznacza, że na dzień złożenia wniosku o upadłość połowa przedsiębiorstw miała wskaźnik rotacji zapasów lepszy niż 14 dni, co jest bardzo dobrym wynikiem. Poprawa wskaźnika rotacji zapasów oraz tak dobry wynik liczbowy świadczą o tym, że w kryzysie przedsiębiorstwa dostrzegają możliwości uwolnienia płynnych środków z zapasów i bardzo skutecznie to czynią. Uzyskane wyniki potwierdzają, że gospodarka zapasami z pewnością nie jest bezpośrednią przyczyną upadłości przedsiębiorstw.

Wskaźnik konwersji gotówki (W_7). Jest odzwierciedleniem polityki finansowej przedsiębiorstwa i wynikowo przedstawia omówione wskaźniki efektywności gospodarowania majątkiem: W_4 , W_5 i W_6 . Uzyskane wyniki potwierdzają, że największym problemem przedsiębiorstw było właściwe zarządzanie długiem. Interesujące są uzyskane wartości środkowe, odpowiednio: 144 i 232 dni. Oznacza to, że już na rok przed upadłością połowa przedsiębiorstw miała niedobór gotówki co najmniej na 144 dni. Jest to kolejna przesłanka potwierdzająca obowiązek wystąpienia z wnioskiem o upadłość już wtedy.

6. Wnioski końcowe

Uzyskane wyniki potwierdzają prawidłowość, że co do obowiązku wystąpienia z wnioskiem o upadłość prawo nie jest respektowane. Prawie wszystkie wnioski badanych podmiotów zostały złożone z opóźnieniem, niektóre z bardzo dużym. Prawie we wszystkich przypadkach majątek nie wystarczał na zaspokojenie długu w momencie wystąpienia z wnioskiem o upadłość. Ma to potwierdzenie w praktyce postępowań upadłościowych w całym kraju, gdzie tzw. plan podziału⁹ kończy się na kategorii 2 lub 3, co oznacza, że większość wierzycieli (wszyscy nieuprzywilejowani) są biernymi uczestnikami postępowania upadłościowego i nie uzyskują zaspokojenia. Przedsiębiorstwa nie radzą sobie z zarządzaniem długiem. Ponoszą konsekwencje utrzymywania długów przeterminowanych i to jest ostateczną przyczyną potwierdzenia niewypłacalności.

⁹ Artykuł 204 § 1 *Prawa upadłościowego* z 1934 r.

Literatura

Prawo upadłościowe, DzU 1934 nr 93, poz. 834.

Prawo upadłościowe i naprawcze, DzU 2003 nr 60, poz. 535.

Wędzki D., *Strategie płynności finansowej przedsiębiorstwa*, Oficyna Wydawnicza, Kraków 2003.

THE LAW AND ECONOMIC DETERMINANTS OF THE FILE FOR INSOLVENCY

Summary

According to the investigation one can state, that nearly all files for insolvency within the District Court of Opole were to late. It was reflected in very bad economic condition of enterprises and influenced the level of creditors satisfactory. On the ground of tracer analysis of insolvent enterprises one can infer about the border parameters of insolvency statements.